

НАЦІОНАЛЬНА АДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ НАПН УКРАЇНИ

Тезаурус
професійної освіти і навчання
в країнах Європейського Союзу

Київ

УДК377/378: 025.4.06(4-15)

ББК 74.5

Т 29

Друкується за рішенням вченої ради Інституту професійно-технічної освіти НАПН України від 22.12.2016 року №13.

Рецензенти: Пазюра Н.В., доктор педагогічних наук, доцент;

Артюшина М.В., доктор педагогічних наук, професор.

Т 29 Тезаурус професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу/ Пуховська Л. П., Леу С. О., Радкевич О. П., Шимановський М. М., за наук. ред. Пуховської Л. П., Бородієнко О. В. – К.: Інститут професійно-технічної освіти НАПН України, 2016.- 51 с.

Тезаурус містить основні терміни в галузі професійної освіти і навчання, які застосовуються в європейському освітньо-науковому просторі на початку ХХІ століття. До видання увійшли ключові терміни, необхідні для компаративного дослідження розвитку національних систем професійної освіти і навчання в умовах європейської інтеграції. У їх тлумаченні автори зосереджуються на загальноєвропейському дискурсі щодо формування й реалізації загальних принципів і орієнтирів розвитку освіти відповідно з цілями, цінностями і завданнями навчання упродовж життя. Відбір термінів здійснювався із врахуванням ресурсів джерельної бази Європейського Центру професійної освіти і навчання.

Для розробників освітньої політики, науковців, керівників освітніх установ, роботодавців, учителів, викладачів, учнів професійних навчальних закладів.

З М І С Т

1. Передмова.....	4
2. Тезаурус професійної освіти і навчання в країнах ЄС.....	8
3. Показчик термінів англійською мовою	41
4. Показчик термінів українською мовою.....	45
5. Інформаційні джерела.....	49

П Е Р Е Д М О В А

Тезаурус професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу – це специфічний друкований словник інтегративного типу, який є джерелом спеціальних знань щодо сучасного стану та перспектив розвитку сфери професійної освіти в умовах формування європейського освітньо-наукового простору. Такий тип довідникової літератури існує у світовому освітньому просторі майже два століття, регулярно трансформуючи свій науковий портрет. Із часів перших тезаурусів (від грецького «скарб») і до наших днів він несе важливі соціальні, комунікаційні й наукові функції та користується популярністю в усьому світі.

Як вдало висловився автор одного з перших відомих в історії тезаурусів англійської мови П. Роджет (1852 р.), головна мета такого видання полягає в тому, щоб «допомогти користувачам швидко і легко знайти термін з відповідним поняттєвим змістом». Такий підхід пояснює особливості в описі понять, пропонованих тезаурусом: як правило, вони не містять вичерпного або однозначного тлумачення, але обов'язково надають читачу розгорнутий коментар або ілюстрацію до кожного поняття, що дає змогу говорити про їх довідниковий характер. Можливості тезауруса щодо тематичного способу упорядкування термінів сприяють нарощенню практично необхідних функцій у різних дискурсах та збільшують їх привабливість в цілому.

Потреба в подібному виданні зумовлена пріоритетними завданнями інтеграції української системи освіти у світову та європейську освітні системи з урахуванням загальних тенденцій світового та європейського розвитку. Розвиток професійної освіти в країнах ЄС у кінці ХХ – на початку ХХІ ст. базується на нормативно-правових актах, зумовлених Болонським і Копенгагенським процесами. Погоджена політика країн ЄС у сфері професійної освіти спрямована на реалізацію загальних цінностей і цілей, головною з яких у наш час є створення механізмів реалізації стратегії навчання упродовж життя, і одночасно, на збереження унікальності і цінностей національних систем

професійної освіти, що спеціально закріплено в Маастрихтському договорі (1992 р.). Як показують дослідження, європейська політика у сфері професійної освіти базується на таких спільних принципах:

- відповідальність держави за професійну освіту і навчання, особливо за доступ до професійного навчання;
- навчання на базі продуктивної діяльності як обов'язковий компонент програм професійної освіти;
- централізований контроль якості за допомогою національних стандартів професійного навчання;
- «взаємопроникнення» професійної та загальної освіти.

Ці принципи є теоретичною основою, на базі якої формуються й апробуються численні моделі організації та управління професійною освітою і навчанням, зокрема, пілотні моделі визнання неформальної освіти, акредитація раніше отриманого навчання (зокрема, неформального), програми професійного навчання для різних цільових груп, нові схеми фінансування, що мотивують громадян до професійної освіти тощо. Поява нових освітніх феноменів неминуче веде до поширення нових термінів, оновлення понятійно-термінологічного апарату та до активного розвитку термінологічної культури в цілому.

Так як низка термінів поки що не мають стійких форм і часто відбивають національну специфіку професійної освіти, розробники тезаурусу вирішили застосувати термінологію, прийняту в європейському законодавстві. У процесі підготовки були проаналізовані словники професійної освіти, видані в різні роки такими європейськими інституціями, як: Європейський Центр розвитку професійної освіти і навчання (CEDEFOP), Європейський фонд освіти (ETF), Європейська Мережа інтернаціоналізації професійної освіти і навчання (IREIVET) та ін., а також офіційні європейські та національні документи, наукові публікації, в яких відображено результати гострих дискусій щодо

шляхів і перспектив розвитку професійної освіти і в країнах Європейського Союзу.

При відборі основних термінів тезаурусу інформаційну базу складають три стрижневі тематичні напрями: 1) терміни і поняття, пов'язані з якістю професійної освіти; 2) європейські інструменти інтеграції та кооперації у сфері професійної освіти; 3) терміни і поняття освіти упродовж життя, що увійшли в європейське законодавство та в нормативно-правове поле країн-членів ЄС.

Тезаурус професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу містить 75 основних термінів. Кожен термін представлено за таким алгоритмом:

- термін (українською та англійською мовами);
- визначення: надається тлумачення терміну;
- коментар: приводиться пояснення щодо змісту терміну;
- термінологічний ряд: визначаються споріднені терміни.

Джерело: дається посилання на конкретне першоджерело або першоджерела.

Тезаурус супроводжується покажчиком термінів українською та англійською мовами, що розташовані наприкінці тезаурусу.

Тезаурус професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу є першим науковим продуктом колективу вчених-компаративістів, які досліджують проблеми розвитку національних систем професійної освіти і навчання в країнах ЄС (2016-2018 рр.), а також спільної політики країн-членів ЄС у сфері професійної освіти. На наше переконання, тезаурус може стати одним із джерел розбудови нового нормативно-правового поля професійної освіти в Україні, зокрема, розробки нового Закону «Про професійну освіту», а також допомогти в оновленні понятійно-термінологічного апарату професійної освіти у відповідності з термінологією, прийнятою в країнах Європейського Союзу на нинішньому етапі розвитку інтеграційних процесів.

Актуальність цього видання зумовлюється також гострою потребою українських дослідників у сучасній довідниковій літературі для адекватного представлення вітчизняних напрацювань в європейському і світовому просторах тощо. У наш час швидкоплинних змін тезаурус сприятиме покращенню обізнаності про нагальні проблеми української системи професійної освіти на національному, регіональному, європейському та міжнародному рівнях.

ТЕЗАУРУС

Акредитація навчальної структури або програми навчання (*accreditation of a VET provider or training programme*): процес акредитації навчального закладу професійної освіти або навчання, програми навчання або послуги, який демонструє, що вони схвалені відповідними законодавчими і професійними органами та відповідають прийнятним стандартам.

Джерело: Quality in education and training. Glossary. – CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. – 240 p.

Суміжні терміни: ліцензування (навчальних закладів), сертифікація (навчальних програм).

Альтернативне навчання (*alternance training*): освіта або навчання, в рамках якого періоди навчання в навчальному закладі або центрі чергуються з навчанням на робочому місці (з періодичністю в тиждень, місяць або рік).

Залежно від країни та статусу того, хто навчається, може мати місце модель контрактних відносин із роботодавцем або/і модель отримання ним винагороди за працю.

Коментар: дуальна система професійної освіти в Німеччині є класичним прикладом альтернативного навчання.

Джерело: Terminology of European Education and Training Policy. A selection of 130 key terms. - CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014.- 338 p.

Суміжні терміни: учнівство, навчання на базі продуктивної діяльності.

Аудит якості (*quality audit*): систематичне та незалежне оцінювання відповідності діяльності суб'єкта із забезпечення якості та планованим результатам; оцінювання ефективності діяльності із забезпечення якості та доцільності реалізованих заходів щодо досягнення цілей забезпечення якості.

Джерело: Quality in education and training. Glossary. – CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. – 240 p.

Суміжні терміни: якість.

Базові вміння (*basic skills*): вміння і компетенції, необхідні для життєдіяльності в сучасному суспільстві, наприклад, вміння слухати, говорити, читати, писати, математичні вміння тощо.

Джерело: Terminology of European Education and Training Policy – A selection of 100 key terms. - CEDEFOP, Publications Office of the European Union, 2011. - Режим доступу: http://www.cedefop.europa.eu/en/files/4064_en.pdf

Суміжні терміни: нові базові вміння, базові вміння в сфері інформаційно-комунікаційних технологій.

Безперервна освіта і навчання (*continuing education and training*): освіта і навчання, які здійснюються після завершення особою початкової (базової) професійної освіти або початку трудової діяльності, і спрямовуються на:

- удосконалення або оновлення знань та/або вмінь;
- набуття нових умінь для кар'єрного сходження або перепідготовки;
- продовження особистісного та професійного розвитку тощо.

Коментар: безперервна освіта і навчання є частиною освіти впродовж життя і може охоплювати загальну, спеціальну або професійну, формальну і неформальну освіту тощо, даючи значні переваги для працевлаштування.

Джерело: Terminology of European Education and Training Policy – A selection of 100 key terms. - CEDEFOP, Publications Office of the European Union, 2011. - Режим доступу: http://www.cedefop.europa.eu/en/files/4064_en.pdf

Суміжні терміни: освіта впродовж життя.

Брюгське комюніке (*the Bruges Communiqué*): документ, який формує бачення розвитку професійної освіти і навчання у країнах ЄС на період до 2020 року, встановлює цілі розвитку сфери та вимірні показники їх досягнення.

Коментар: центральним елементом візії розвитку професійної освіти і навчання є ідея про сучасність та привабливість даної сфери для учнів та їхніх батьків, усвідомлення ними якості професійної освіти, а також впевненість у тому, що отримані знання та вміння відповідають вимогам ринку праці та є основою для продуктивної зайнятості. Професійна освіта, яка включає не тільки здобуття первинної кваліфікації, й програми, що дають змогу досягти найвищого рівня кваліфікації в обраній сфері, уможливить таким чином постійно поглиблювати власну компетентність та набувати актуальних умінь. Крім того, обов'язковим є включення у програми професійної освіти елементів навчання на базі продуктивної діяльності на підприємствах та компаніях для здобуття практичного досвіду. Викликом є поглиблення взаємодії в середовищі соціальних партнерів (роботодавців, закладів освіти тощо), що в майбутньому приведе до підвищення інтересу до здобуття саме

професійної освіти як привабливої альтернативи академічній освіті. Інтернаціоналізація професійної освіти і навчання вимагає також набуття специфічних компетенцій (володіння іноземними мовами, вміння учитись, мобільність) та створення інфраструктури для забезпечення мобільності учнів і набуття ними широкого практичного інтернаціонального досвіду.

Джерела: Glossary on European Policy in VET. European Regions Enhancing Internationalisation in Vocational Education and Training. – EREIVET, July 2015. – Режим доступу: <http://www.ereivet.net>

The Bruges Communiqué on enhanced European Cooperation in Vocational Education and Training for the period 2011-2020. Communiqué of the European Ministers for Vocational Education and Training, the European Social Partners and the European Commission, meeting in Bruges on 7 December 2010 to review the strategic approach and priorities of the Copenhagen process for 2011-2020. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/policy/vocational-policy/doc/brugescom_en.pdf

Визнання результатів навчання (*recognition of learning outcomes*):

а) офіційне визнання: процес офіційного визнання умінь і компетенцій шляхом:

- видачі сертифікатів, або
- визнання відповідності умінь і компетенцій встановленим стандартам і нормам, визнання залікових одиниць та засвоєних умінь і/або компетентностей;

б) соціальне визнання: визнання цінності умінь або компетенцій суб'єктами економіки чи соціальної сфери (стейкхолдерами).

Джерело: Quality in education and training. Glossary. – CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. – 240 p.

Суміжні терміни: сертифікація умінь і компетенцій, (взаємне) визнання кваліфікацій, офіційне визнання результатів неформального та інформального навчання.

Викладач професійної освіти (*teacher in VET*): особа, функції якої полягають у передачі знань або досвіду студентам чи учням професійної школи чи навчального центру.

Коментар: учитель професійної освіти може виконувати декілька завдань: організація та реалізація навчальних програм/курсів, передача знань/досвіду (загальних або конкретних, теоретичних або практичних). Учитель у професійно орієнтованому закладі може також називатися «тренером».

Джерело: Terminology of European Education and Training Policy – A selection of 100 key terms. - CEDEFOP, Publications Office of the European Union, 2011. - Режим доступу: http://www.cedefop.europa.eu/en/files/4064_en.pdf

Суміжні терміни: інструктор, фасилітатор навчання, тренер, педагог, педагогічний персонал.

Доступ до професійної освіти і навчання (*access to vocational education and training*): умови або вимоги (кваліфікації, рівень освіти, компетентності або досвід роботи), які регулюють вступ до навчальних закладів та участь у програмах навчання.

Коментар: політикою європейських країн передбачається рівний доступ до професійної освіти і навчання всіх груп населення. Забезпечення доступу до професійної освіти і навчання вразливих груп населення вимагає активізації діяльності, наявності інформації, мотивації, професійної підготовки й управління, фінансування та орієнтації на цільове замовлення ринку праці.

Джерело: Quality in education and training. Glossary. – CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. – 240 p.

Суміжні терміни: доступність професійної освіти і навчання.

Дистанційна освіта і навчання (*distance education and training*): освіта і навчання, які здійснюються на відстані за допомогою засобів комунікації, таких, як: радіо, телебачення, листування, література, комп'ютер або відео.

Джерело: Terminology of European Education and Training Policy. A selection of 130 key terms. - CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014.- 338 p.

Суміжні терміни: електронне навчання, відкрита освіта.

Електронне навчання (*e-learning*): навчання за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ).

Джерело: Study on European Terminology in Adult Learning for a common language and common understanding and monitoring of the sector. European Adult Learning Glossary, Level 2. – Режим доступу: http://languageforwork.ecml.at/Portals/48/documents/lfw-web_item-3a_nrdc_european-adult-learning-glossary-rept_en.pdf

Суміжні терміни: дистанційне навчання, відкрита освіта.

Ефективність (efficiency): співвідношення між отриманими результатами (output) та використаними ресурсами (input).

Джерело: Quality in education and training. Glossary. – CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. – 240 p.

Суміжні терміни: якість, результативність.

Європасс (Europass): інструмент європейського управління, мета якого полягає в наданні допомоги:

- громадянам - у ефективному поширенні інформації про наявні уміння і кваліфікації на етапі їх пошуків роботи або навчання;
- роботодавцям - у розумінні умінь і кваліфікацій робочої сили;
- керівним інституціям у сфері освіти і навчання - у визначенні й поширенні змісту курсу.

Коментар: пакет Європасс включає п'ять документів, метою яких є уможливлення прозорості та зрозумілості умінь і кваліфікацій для кожного громадянина в Європі: резюме (Curriculum Vitae); мовний паспорт (Language Passport); Європасс мобільність (Europass Mobility); Додаток до сертифіката (Certificate Supplement); Додаток до диплома (Diploma Supplement).

Джерело: About Europass. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://europass.cedefop.europa.eu/about>

Суміжні терміни: Європейська рамка кваліфікацій (EQF), Європейська система забезпечення якості професійної освіти і навчання (EQAVET).

Європейська кредитна система професійної освіти і навчання (European credit system for vocational education and training - ECVET): трансферна система для визнання та накопичення результатів навчання, що уможливорює отримання кваліфікації. Інструменти та методологія європейської кредитної системи професійної освіти і навчання включають: опис кваліфікацій в одиницях навчальних результатів (знання, уміння і/або компетенції), регламенти процесу накопичення та перенесення результатів, додаткові документи (угоди, навчально-методичні матеріали, рекомендації для користувачів).

Коментар: метою Європейської кредитної системи професійної освіти і навчання є забезпечення мобільності здобувачів професійної освіти і навчання; накопичення, трансферту та визнання в різних країнах результатів навчання (формального, неформального, інформального); стимулювання навчання впродовж життя; забезпечення прозорості кваліфікацій; стимулювання співробітництва між провайдерами професійної

освіти і навчання в країнах Європи. Системою описуються одиниці навчальних результатів як елементи кваліфікації, які можуть бути оцінені та визнані (ECVET points). Система базується на Європейській рамці кваліфікації (EQF), Європасі (Europas) та Європейській системі забезпечення якості професійної освіти і навчання (EQAVET). Охоплює всі рівні Європейської рамки кваліфікацій, що відповідають професійній освіті і навчанню (від 3 до 8).

Джерела: Quality in education and training. Glossary. – CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. – 240 p.;

Glossary on European Policy in VET. European Regions Enhancing Internationalisation in Vocational Education and Training. – EREIVET, July 2015. – Режим доступу: <http://www.ereivet.net>

Суміжні терміни: Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система, ЄКТС.

Європейська мережа підтримки учнівства (Euroapprenticeship): загальноєвропейська веб-платформа для підтримки мобільності учнів; мережа, до якої входить більш, ніж 250 компетентних організацій – закладів професійної освіти, провайдерів послуг з підготовки кадрів, які спільно організовують мобільне навчання або надають інформацію, необхідну для підтримки навчальних проектів, мобільності учнів та забезпечення навчання молоді на робочому місці.

Коментар: Європейська мережа підтримки учнівства не забезпечує навчання безпосередньо, не передбачає фінансування проектів мобільності та не створює нових робочих місць для молоді, проте надає інформацію, інструментарій, контакти та надає можливість обмінюватися особистим досвідом для знаходження партнерів, підтримки й прийняття рішень для організації міждержавної мобільності.

Джерело: Glossary on European Policy in VET. European Regions Enhancing Internationalisation in Vocational Education and Training. – EREIVET, July 2015. – Режим доступу: <http://www.ereivet.net>

Європейська рамка кваліфікацій для освіти впродовж життя (ЄРК) (European Qualification Framework (EQF): інструмент для опису й порівняння рівнів у національних, міжнародних та галузевих системах кваліфікацій.

Коментар: ЄРК включає вісім кваліфікаційних рівнів, описаних у термінах навчальних досягнень (сукупності знань, умінь і/або компетенцій), які охоплюють увесь спектр кваліфікацій від базового рівня до рівня вищої академічної і вищої професійної освіти.

Джерело: Quality in education and training. Glossary. – CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. – 240 p.

Суміжні терміни: національна рамка кваліфікацій.

Європейське управління (*European Governance*): правила, процеси і поведінка, які впливають на спосіб управління на європейському рівні, особливо в тому, що стосується відкритості, участі, підзвітності, ефективності й послідовності.

Джерело: European Commission, European Governance. A white paper, COM(2001) 428 final. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: europa.eu/rapid/press-release_DOC-01-10_en.htm

Суміжні терміни: Європейська мережа (у сфері), Європейська рамка (кваліфікацій, якості тощо).

Європейський фонд освіти (ЄФО) (*European Training Foundation*): спеціалізована інституція Європейського Союзу. Створена в 1990 році у м. Турин (Італія) з метою розвитку систем освіти і навчання в країнах-партнерах ЄС.

Місія ЄФО – сприяння країнам з перехідною економікою та країнам, що розвиваються, в розбудові їх людського капіталу через реформування систем освіти і навчання та ринків праці. Співпрацює з 29 країнами (Південно-Східна Європа і Туреччина, країни Східного партнерства, Росія, Південне та Східне Середземномор'я, Центральна Азія).

ЄФО спрямовує свою діяльність на: допомогу в розбудові виваженої державної політики у сфері професійної освіти і навчання в країнах-партнерах, створенні механізмів взаємодії системи професійної освіти і навчання та основних стейкхолдерів, які спрямовуються на збільшення відповідності вимогам ринку праці, соціальній інклюзії та подолання бідності.

Джерело: ETF [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.etf.europa.eu/web.nsf/pages/home>

Європейський Центр розвитку професійного навчання (*European Center for the Development of Professional Training - CEDEFOP*): інституція Європейського Союзу, яка має на меті підтримку розвитку європейської політики у сфері професійної освіти і навчання. Центр надає експертну допомогу Європейській Комісії, країнам-членам ЄС і соціальним партнерам у

впровадженні політики у сфері професійної освіти і навчання (VET). CEDEFOP спрямовує свою діяльність на:

- надання технічної допомоги та ідей щодо політики у сфері професійної освіти і навчання;
- розбудову нових підходів у сфері професійної освіти і навчання з урахуванням новітніх тенденцій розвитку і сучасних викликів;
- підвищення привабливості і розуміння значущості професійної освіти і навчання;
- об'єднання політиків, соціальних партнерів, дослідників і практиків для обговорення ідей і шляхів покращення політики у сфері професійної освіти і навчання;
- допомогу і підтримку в об'єднанні європейських підходів, принципів та інструментів покращення політики у сфері професійної освіти і навчання.

Джерело: CEDEFOP. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.cedefop.europa.eu/en/about-cedefop>

Інструмент регулювання спільного несення витрат на професійну освіту і навчання (*VET cost-sharing regulatory instrument*): встановлює загальні правила спільного несення витрат. Інструменти регулювання сприяють зниженню ризику та гарантують роботодавцю отримання прибутку від інвестування в навчання (окупність інвестицій), а працівникам – доступ до навчання (навчальні відпустки тощо).

Джерело: Sharing the costs of vocational education and training. An analysis of schemes in the newer EU Member States. - CEDEFOP, Publications Office of the European Union, 2008.– Режим доступу: <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/5199>

Суміжні терміни: соціальне партнерство у фінансуванні професійної освіти і навчання.

Інформальне навчання (*informal learning*): навчання в процесі щоденного професійного або побутового життя, яке не є структурованим та організованим і визначеним щодо цілей та часу.

Коментар:

- у більшості випадків, інформальне навчання є спонтанним;
- у європейській практиці результати інформального навчання можуть бути визнаними та сертифікованими.

Джерело: Terminology of European Education and Training Policy. A selection of 130 key terms. - CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014.- 338 p.

Суміжні терміни: експериментальне навчання, неформальне навчання, випадкове навчання.

Кваліфікація (*qualification*): включає різні аспекти:

- офіційна (формальна) кваліфікація – офіційне підтвердження (сертифікат, диплом, ступінь) компетентним органом специфічних знань, вмінь та/або компетенцій, визначених стандартами, що передбачають необхідну здатність виконувати певні функції у визначених сферах праці;
- знання, здібності та вміння, необхідні для результативного виконання специфічних функцій на певній посаді.

Джерело: Terminology of European Education and Training Policy. A selection of 130 key terms. - CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014.- 338 p.

Суміжні терміни: компетентність, національна та Європейська рамки кваліфікацій.

Ключові уміння / ключові компетенції (*key skills / key competences*): ключові уміння, необхідні для життя в сучасному суспільстві Знань.

Коментар: у рекомендаціях Європейського Парламенту і Європейської Ради щодо ключових компетенцій впродовж життя вказується на вісім ключових компетенцій: спілкування рідною мовою; спілкування іноземними мовами; математична компетенція і базові компетенції в галузі науки і техніки; цифрова компетенція; уміння вчитися; міжособистісна, міжкультурна, соціальна і громадянська компетенція; культурне самовираження.

Джерело: Terminology of European Education and Training Policy. A selection of 130 key terms. - CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014.- 338 p.

Суміжні терміни: професійні вміння, надпрофесійні вміння, нові вміння.

Компенсуюче навчання (*compensatory learning*): навчання, спрямоване на заповнення прогалин, накопичених особами у процесі обов'язкової освіти, переважно для створення можливості продовження освіти.

Джерело: Terminology of European Education and Training Policy. A selection of 130 key terms. - CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014.- 338 p.

Суміжні терміни: освіта дорослих, базові уміння, безперервна професійна освіта і навчання.

Компетенція (*competence*): здатність адекватно використовувати результати навчання в певному контексті (у навчанні, професійній діяльності, в особистісному та професійному розвитку).

Джерело: Terminology of European Education and Training Policy. A selection of 130 key terms. - CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014.- 338 p.

Суміжні терміни: компетентність, компетентності.

Контроль якості (*quality control*): інструменти, методи та діяльність, які використовуються для забезпечення відповідності вимогам щодо якості; частина системи управління якістю, яка має на меті гарантування того, що вимоги щодо якості будуть реалізовані.

Джерело: Quality in education and training. Glossary. – CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. – 240 p.

Суміжні терміни: аудит якості, моніторинг якості.

Копенгагенський процес (*Copenhagen process*): У 2002 році Копенгагенською Декларацією було започатковано процес співробітництва у сфері професійної освіти і навчання в Європі, в якому беруть участь країни-члени ЄС, Норвегія і країни-кандидати до вступу в ЄС із залученням їх урядів, соціальних партнерів та інституцій Європейського Союзу. У Копенгагенській Декларації проголошено пріоритети щодо зміцнення європейського співробітництва у сфері професійної освіти і навчання (VET). Мета процесу: покращення характеристик, якості та привабливості професійної освіти і навчання в Європі. Він спрямовується на стимуляцію використання різних можливостей професійного навчання в контексті освіти упродовж життя (LLL) та за допомогою інструментів освіти упродовж життя. Копенгагенський процес включає:

- політичний вимір, спрямований на формування спільних європейських цілей та реформування національних систем професійної освіти і навчання;
- розвиток спільної Європейської рамки та інструментів, що збільшують прозорість і якість компетенцій та кваліфікацій, полегшують мобільність;

- співробітництво у сфері взаємного навчання на європейському рівні та залучення всіх необхідних стейкхолдерів на національному рівні.

Пріоритети, проголошені Копенгагенською Декларацією, реалізуються на базі добровільного співробітництва у професійній освіті і підготовці. Стратегічними цілями передбачається:

- посилення європейського виміру в професійній освіті і навчанні;
- збільшення інформації, консультування і керівництва, а також прозорості системи;
- розвиток механізмів взаємного визнання і легалізації компетенцій і кваліфікацій;
- покращення оцінювання якості професійної освіти і навчання.

На першому етапі розвиток Копенгагенського процесу зосереджувався на виконанні короткочасних цілей (Маастрихтське, Гельсінське, Бордоське комюніке), а в 2010 р. були задекларовані завдання розвитку сфери професійної освіти і навчання в ЄС до 2020 р. (Брюгтське комюніке).

Джерело Glossary on European Policy in VET. European Regions Enhancing Internationalisation in Vocational Education and Training. – EREIVET, July 2015. – Режим доступу: <http://www.ereivet.net>

Критерії оцінювання якості професійної освіти і навчання (*quality indicator for assessing quality in VET*): специфічні індикатори та характеристики для оцінювання якості професійної освіти і навчання або діяльності із забезпечення якості у сфері професійної освіти і навчання.

Коментар: критерії оцінювання якості професійної освіти і навчання, зазвичай, включають декілька показників (indicators);

- зазвичай, використовуються такі показники: планування відображає стратегічне бачення відповідних стейкхолдерів та включає деталізовані цілі/завдання, дії та показники; плани впровадження створені на основі консультацій зі стейкхолдерами та включають деталізовані принципи; оцінювання результатів та процесів має місце на регулярній основі та супроводжується вимірюваними показниками.

Джерело: Quality in education and training. Glossary. – CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. – 240 p.

Суміжні терміни: контроль якості, аудит якості, моніторинг якості.

Курикулум (*curriculum*): сукупність дій, здійснюваних в ході розробки курсу навчання, що включає: визначення мети і завдань, змісту, методів (включаючи оцінку) і матеріалів, а також вимог і заходів стосовно викладацького персоналу (викладачів та інструкторів).

Джерело: Terminology of European Education and Training Policy. A selection of 130 key terms. - CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014.- 338 p.

Суміжні терміни: програми (освітні та професійні), навчальний план.

Міжнародна стандартна класифікація освіти - МСКО (*International Standard Classification of Education – ISCED*): довідкова класифікація для організації навчальних програм та пов'язаних з ними кваліфікацій за освітніми рівнями і галузями. Уперше опублікована ЮНЕСКО в 70-х роках ХХ століття. Періодично оновлювалася для того, щоб відтворити безперервну еволюцію систем освіти у світі.

Нова МСКО 2011, яка замінила МСКО 1997, складається з п'яти основних частин, котрі об'єднують вісім рівнів освіти, а саме:

МСКО рівень 0 – освіта дітей молодшого віку (Early Childhood Education);

МСКО рівень 1 – початкова освіта (Primary Education);

МСКО рівень 2 – нижча середня освіта (Lower Secondary Education);

МСКО рівень 3 – вища середня освіта (Upper Secondary Education);

МСКО рівень 4 – післясередня нетретична освіта (Post-Secondary Non-Tertiary Education);

МСКО рівень 5 – третична освіта короткого циклу (Short-cycle tertiary education);

МСКО рівень 6 – рівень бакалавра або його еквівалента (Bachelor's or equivalent level);

МСКО рівень 7 – рівень магістра або його еквівалента (Master or equivalent level);

МСКО рівень 8 – рівень доктора або його еквівалента (Doctor or equivalent level)).

Коментар: • МСКО 2011 представляє вдосконалені визначення і ширший матеріал для успішного відслідковування розвитку світових освітніх моделей. У ній істотно переглянуто розділи, присвячені третичній (вищій) освіті (5-8 рівні) та освіті дітей молодшого віку (0 рівень).

• В українському понятійно-термінологічному просторі практично відсутній термін «третична освіта». Однак, спеціалізована стаття глосарію МСКО-2011 визначає

тертичну освіту як таку, яка базується на середній освіті й організовує навчальну діяльність у рамках спеціалізованих галузей освіти. Вона включає як академічну, так і професійну освіту. Такий підхід є важливим для розвитку і коректного представлення системи освіти України в європейському та світовому просторах.

• Класифікація МСКО 2011 вже прийнята в європейському освітньо-науковому просторі і знайшла відображення в сучасних глосаріях і словниках ЄС, зокрема, в другому виданні *Terminology of european education and training policy Second edition a selection of 130 key terms*. - European centre for the development of Vocational Training, 2014, Luxembourg: Publications office of the european union, 2014.– 331 p., P 119-138. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/4117>

Професійна освіта і навчання в країнах ЄС охоплює такі рівні МСКО:

МСКО рівень 3 включає програми навчання для завершення середньої освіти, підготовки до третичної освіти і/або набуття професійних умінь для працевлаштування.

Коментар: третична освіта включає вищу академічну освіту та продовжену професійну освіту (МСКО рівні 5-8) (Джерело: International Institute of Educational Planning. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://learningportal.iiep.unesco.org/en/glossary/Educaci%25C3%25B3n%2520terciaria>)

Джерело: International Standard Classification of Education ISCED 2011. - United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), 2011. – 88 p.

МСКО рівень 4 включає поглиблені програми навчання для підготовки до третинної освіти і/або набуття професійних вмінь для працевлаштування.

Джерело: International Standard Classification of Education ISCED 2011. - United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), 2011. – 88 p.

МСКО рівень 5 включає програми навчання для набуття професійних знань, умінь та компетенцій; зазвичай, є практико орієнтованими, професійно спрямованими та мають на меті підготовку студентів до вступу їх на ринок праці. Може також включати програми навчання для набуття третинної освіти.

Джерело: International Standard Classification of Education ISCED 2011. - United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), 2011. – 88 p.

МСКО рівень 6 включає програми навчання, які мають на меті надання студентам знань, умінь та компетенцій, що ведуть до отримання ступеня бакалавра або відповідної кваліфікації. Програми даного рівня є переважно теоретично зорієнтованими, проте, можуть включати практичні компоненти (для набуття дослідницької компетентності або ознайомлення з кращими професійними практиками).

Джерело: International Standard Classification of Education ISCED 2011. - United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), 2011. – 88 p.

МСКО рівень 7 включає програми навчання, які мають на меті надання студентам поглиблених академічних або професійних знань, умінь та компетенцій, що ведуть до отримання ступеня магістра або відповідної кваліфікації.

Джерело: International Standard Classification of Education ISCED 2011. - United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), 2011. – 88 p.

МСКО рівень 8 включає програми навчання, які мають на меті надання дослідницької кваліфікації. Програми докторської підготовки представлені як в академічній, так і в професійній сферах.

Джерело: International Standard Classification of Education ISCED 2011. - United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), 2011. – 88 p.

Моніторинг якості професійної освіти і навчання (*monitoring of quality in VET*): систематичне збирання та аналіз показників якості з метою виявлення відповідності зі встановленими стандартами.

Джерело: Quality in education and training. Glossary. – CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. – 240 p.

Суміжні терміни: аудит якості.

Навчання в процесі діяльності (*learning by doing*): навчання, що здійснюється за допомогою виконання завдань, які повторюються, але без застосування спеціальних інструкцій/навчання.

Джерело: Europass. Glossary/ [Електронний ресурс]. - Режим доступу: europass.cedefop.europa.eu/education-and-training-glossary

Суміжні терміни: навчання на базі продуктивної діяльності, навчання на робочому місці, інформальне навчання.

Навчання на базі продуктивної діяльності (*work-based learning*): набуття знань і вмінь через безпосередню (або модельовану) діяльність в професійному контексті.

Коментар: може здійснюватися безпосередньо на виробництві або в навчальному закладі за умови моделювання виробничого процесу (віртуальні симулятори, бізнес-симуляції тощо).

Джерело: Quality in education and training. Glossary. – CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. – 240 p.

Суміжні терміни: навчання на виробництві, навчання на робочому місці, навчання поза робочим місцем.

Навчання на робочому місці (*on-the-job training*): професійне навчання, що здійснюється безпосередньо в робочому контексті. Може бути самостійною формою навчання або складовою навчальної програми, поєднуючись із навчанням поза робочим місцем.

Джерело: Terminology of European Education and Training Policy. A selection of 130 key terms. - CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014.- 338 p.

Суміжні терміни: навчання на базі продуктивної діяльності, учнівство.

Навчання на базі проектів (*project-based learning - PBL*): процес, який сприяє залученню учнів до вивчення проблем реального життя. Часто термін «навчання на базі проектів» використовують як синонім до терміну «проблемне навчання», особливо в навчальних проектах, націлених на розв'язання конкретних життєво значущих проблем. Учитель завчасно визначає уявлення про кінцевий продукт діяльності та про етапи проектування; учні/студенти планують дії щодо виконання проекту, працюючи індивідуально або в групах упродовж днів, тижнів і навіть місяців. Навчання на базі проектів є: дослідницьким; орієнтованим на результат; керується курикулумом у форматі реальних життєвих контекстів.

Джерело: Glossary of Curriculum Terminology. – UNESCO-IBE, 2013.- 65 p.

Суміжні терміни: проблемне навчання

Навчання тренерів (*training of trainers*): теоретичне і практичне навчання вчителів професійного навчання та тренерів.

Коментар:

– спрямованість на отримання практичного досвіду в проведенні навчання та в інкорпоруванні набутих компетентностей в робочий контекст;

- *набуття широкого спектру компетенцій (загальних, технічних, наукових); педагогічних, психологічних, соціологічних та управлінських умінь; знання контексту діяльності, алгоритмів навчання та специфіки цільової аудиторії;*
- *навчання, пов'язане з проектуванням, організацією та реалізацією навчальних курсів, а також змісту навчальної діяльності (включаючи знання, уміння та навички).*

Джерело: Terminology of European Education and Training Policy. A selection of 130 key terms. - CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014.- 338 p.

Суміжні терміни: педагогічний персонал системи професійної освіти і навчання, педагог практичного навчання, інструктор, тьютор, ментор, наставник, коуч.

Наставництво (*mentoring*): керівництво і підтримка молоді (або «новачків» - студентів навчальних закладів та персоналу підприємств) досвідченою особою, яка діє як рольова модель, керівник, тьютор, коуч або довірена особа.

Джерело: Terminology of European Education and Training Policy. A selection of 130 key terms. - CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014.- 338 p.

Суміжні терміни: тьютор, ментор, наставник, коуч.

Національна рамка кваліфікацій (*National qualification framework*): інструмент класифікації кваліфікацій відповідно до встановлених критеріїв для певних рівнів навчання.

Коментар: національна рамка кваліфікацій має на меті інтеграцію і координацію кваліфікаційних підсистем і покращення прозорості, доступу, розвитку і якості кваліфікацій у зв'язку з ринком праці і громадянським суспільством.

Джерело: Glossary: Recommendation of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on the establishment of the European Qualifications Framework for lifelong learning. - Режим доступу: <http://www.eucen.eu/EQFpro/GeneralDocs/FilesFeb09/GLOSSARY.pdf>

Суміжні терміни: Європейська рамка кваліфікацій.

Неформальне навчання (*non-formal learning*): навчання, «вбудоване» у процес планової навчальної діяльності, яке, проте, не завжди моделюється як навчальна діяльність (у категоріях навчальних цілей, часу навчання або підтримки навчання).

Коментар: ініціатором неформального навчання є особа, яка навчається. Результати неформального навчання можуть бути визнані незалежними акредитаційними центрами та бути підставою для отримання кваліфікації.

Джерело: Terminology of European Education and Training Policy. A selection of 130 key terms. - CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014.- 338 p.

Суміжні терміни: формальне навчання, інформальне (спонтанне) навчання.

Нова європейська стратегія у сфері освіти (*The New European Education Strategy*): політика ЄС, спрямована на підтримку національних держав та сприяння вирішенню спільних для ЄС проблем – старіння населення, низький кваліфікаційний рівень персоналу, глобальна конкуренція.

Нова європейська стратегія у сфері освіти ґрунтується на цілях, встановлених на перспективу до 2020 року: забезпечення безперервного навчання та мобільності; підвищення якості та ефективності освіти і професійної підготовки; забезпечення справедливості, соціальної згуртованості та активної громадянської позиції; підвищення творчості та інноваційності, в тому числі підприємництва, на всіх рівнях освіти і навчання.

Коментар: для реалізації нової європейської стратегії у сфері освіти були встановлені такі контрольні показники :

- мінімум 95% дітей від 4 років до обов'язкового шкільного віку мають отримати дошкільну освіту;
- не більше 15% 15-річних підлітків мають недостатній рівень умінь у читанні, математиці та природничих науках;
- не більше 10% молодих людей не мають освіти і професійної підготовки;
- мінімум 40% людей у віці 30-34 років повинні отримати завершену вищу освіту;
- як мінімум 15% дорослого населення повинні мати доступ до програм навчання упродовж усього життя ;
- мінімум 20% випускників вищих навчальних закладів та мінімум 6% людей віком від 18 до 34 років із початковою професійною освітою повинні отримати можливість навчатися за кордоном;
- частка працевлаштованих випускників (віком від 20 до 34 років, які успішно набули повну середню або вищу освіту) або завершили освіту 1-3 років тому, має бути не менше 82%.

Джерело: Glossary on European Policy in VET. European Regions Enhancing Internationalisation in Vocational Education and Training. – EREIVET, July 2015. – Режим доступу: <http://www.ereivet.net>

Нові базові уміння (*new basic skills*): це уміння у сфері інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), іноземних мов, технологічної культури, а також соціальні, організаційні, комунікаційні та підприємницькі уміння.

Коментар: нові базові уміння в поєднанні з базовими уміннями складають ключові уміння, що є необхідними для функціонування в умовах сучасного суспільства.

Джерела: Europass. Glossary/ [Електронний ресурс]. - Режим доступу: europass.cedefop.europa.eu/education-and-training-glossary

Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. Communication from the Commission. — Brussels, 3.3.2010 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%200007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>

Суміжні терміни: базові уміння, ключові уміння.

Ноу-хау (*know-how*): практичні знання, досвід, документально оформлені секрети виробництва.

Джерело: Terminology of European Education and Training Policy. A selection of 130 key terms. - CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014.- 338 p.

Суміжні терміни: уміння, компетенції.

Освіта впродовж життя (*lifelong learning*): вся навчальна діяльність, яка здійснюється особою упродовж життя з метою вдосконалення знань, умінь, компетенцій і/або кваліфікацій в інтересах особистісного, соціального і/або професійного розвитку.

Джерело: Europass. Glossary/ [Електронний ресурс]. - Режим доступу: europass.cedefop.europa.eu/education-and-training-glossary

Суміжні терміни: адаптивність, освіта дорослих, безперервна освіта і навчання, всеохоплююче навчання.

Освіта дорослих (*adult education*): освіта, яка надається дорослому населенню; найчастіше вона є загальною, а не професійною. Спрямована на:

- надання компенсуючого навчання щодо базових умінь, які не були засвоєні особою раніше під час початкової освіти і навчання (наприклад, рахунок, письмо тощо);
- надання населенню доступу до кваліфікацій, що не були отримані ними з різних причин в системі початкової освіти і навчання;

- надання населенню можливостей отримувати, удосконалювати й оновлювати уміння/компетенції в конкретній галузі (цим терміном визначається безперервна освіта і навчання).

Коментар: поняття «освіта дорослих» є наближеним до поняття «безперервна освіта і навчання», проте, ці поняття не є синонімами.

Джерело: Europass. Glossary/ [Електронний ресурс]. - Режим доступу: europass.cedefop.europa.eu/education-and-training-glossary

Суміжні терміни: компенсуюче навчання, безперервна освіта і навчання, освіта упродовж життя.

Оцінювання навчальних результатів (*assessment of learning outcomes*): оцінювання індивідуальних навчальних досягнень з використанням широкого спектру методів (письмові, усні та практичні завдання, виконання проєктів, аналіз портфоліо) впродовж і/або по закінченню навчального курсу або його частини.

Джерело: Glossary of Curriculum Terminology. – UNESCO International Bureau of Education, 2013. – 68 р.

Суміжні терміни: підтвердження навчальних результатів.

Підтвердження навчальних результатів (*validation of learning outcomes*): оцінювання індивідуальних результатів у досягненні цілей навчання з використанням широкого спектра методів (письмові, усні та практичні завдання, виконання проєктів, аналіз портфоліо).

Коментар: на відміну від оцінювання навчальних результатів, яке є елементом навчальної програми, в процесі підтвердження навчальних результатів участь індивідуума в навчальній програмі не є обов'язковою.

Джерело: Glossary of Curriculum Terminology. – UNESCO International Bureau of Education, 2013. – 68 р.

Суміжні терміни: оцінювання навчальних результатів.

Підхід до якості (*quality approach*): чітко встановлені та формалізовані системи; будь-яка активність, що має на меті регулювання та/або розвиток якості системи професійної освіти і навчання.

Коментар: термін «підхід» (approach) використовується, як правило, в більш широкому сенсі, оскільки термін «система» (system) є вузьким.

Джерело: Quality in education and training. Glossary. – CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. – 240 p.

Суміжні терміни: система управління якістю, забезпечення якості.

Показники для оцінювання якості професійної освіти і навчання (*indicators for assessment of quality in VET*): показники, які використовуються для оцінювання якості та покращення системи забезпечення якості професійної освіти і навчання та/або якості програм, які надаються провайдерами професійної освіти і навчання:

- відповідність системи оцінювання якості специфіці провайдера професійної освіти і навчання;
- обсяг витрат на навчання вчителів та тренерів;
- частка тих, хто бере участь в програмах професійної освіти і навчання;
- частка тих, хто завершив програми професійної освіти і навчання;
- рівень використання набутих умінь під час виконання функціональних обов'язків;
- рівень безробіття серед тих, хто закінчив програму навчання;
- залученість до програм навчання вразливих груп населення;
- механізм ідентифікації потреби ринку праці у програмах навчання;
- механізми забезпечення кращого доступу про професійної освіти і навчання;
- рівень залученості у процес професійного розвитку (подальше навчання, отримання роботи тощо) тих, хто закінчив програму навчання.

Джерело: Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the implementation of the Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 June 2009 on the establishment of a European Quality Assurance Reference Framework for Vocational Education and Training. - Brussels, 28.1.2014 COM(2014) 30 final. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/policy/vocational-policy/doc/eqavet_en.pdf.

Суміжні терміни: контроль якості, аудит якості, моніторинг якості.

Порівнюваність кваліфікацій (*comparability of qualifications*): ступінь встановлення еквівалентності між рівнями і змістом офіційних кваліфікацій (сертифікатів або дипломів) на галузевому, регіональному, національному та міжнародному рівнях).

Коментар: порівнюваність кваліфікацій сприяє підвищенню можливостей працевлаштування і мобільності громадян. Цей термін не можна плутати з «еквівалентністю кваліфікацій, який застосовується для того, щоб засвідчити однакову цінність дипломів.

Джерело: Quality in education and training. Glossary. – CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. – 240 p.

Суміжні терміни: взаємне визнання кваліфікацій.

Початкова (базова) професійна освіта і навчання (*initial education and training*): загальна або професійна освіта і навчання в системі початкової освіти, зазвичай, на початковому етапі професійної кар'єри.

Коментар: до поняття початкової професійної освіти також може бути віднесена перепідготовка; початкова (базова) професійна освіта і навчання може здійснюватися в будь-якому форматі середньої або професійної освіти (очне, альтернативне навчання, учнівство тощо).

Джерело: Europass. Glossary/ [Електронний ресурс]. - Режим доступу: europass.cedefop.europa.eu/education-and-training-glossary

Суміжні терміни: компенсуюче навчання, безперервна освіта і навчання, освіта упродовж життя.

Привабливість професійної освіти і навчання (*attractiveness of VET*): спроможність професійної освіти і навчання стимулювати людей до вибору сфери професійної освіти і навчання; її здатність надавати кваліфікації, які відкривають перспективи кар'єрного зростання.

Коментар: привабливість професійної освіти і навчання залежить від багатьох факторів, а саме:

- іміджу професійної освіти і навчання та рівної поваги з академічними шляхами освіти;

- наявності гнучких траєкторій навчання, які уможливають мобільність між професійною й академічною освітою;
- залучення стейкхолдерів до управління професійною освітою і навчанням з метою гарантування відповідності кваліфікацій існуючим вимогам ринку праці, продуктивної зайнятості, підвищення конкурентоздатності працівника на ринку праці.

Джерела: Quality in education and training. Glossary. – CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. – 240 p.;

The Bruges Communiqué on enhanced European Cooperation in Vocational Education and Training for the period 2011-2020. Communiqué of the European Ministers for Vocational Education and Training, the European Social Partners and the European Commission, meeting in Bruges on 7 December 2010 to review the strategic approach and priorities of the Copenhagen process for 2011-2020. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/policy/vocational-policy/doc/brugescom_en.pdf

Суміжні терміни: доступність професійної освіти і навчання.

Професійна освіта і навчання (*vocational education and training*): освіта і навчання, що має на меті оснащення індивідуумів знаннями, уміннями, досвідом і/або компетенціями у визначених професіях або відповідності сучасним вимогам ринку праці.

Коментар: професійна освіта і навчання включає як набуття первинної кваліфікації для виходу на ринок праці, так і перепідготовку, підвищення кваліфікації, розвиток професійної компетентності; охоплює різні формати формального, неформального та інформального навчання.

Джерело: Quality in education and training. Glossary. – CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. – 240 p.

Суміжні терміни: початкова (базова) професійна освіта, безперервна освіта і навчання.

Результативність (*effectiveness*): ступінь досягнення цілей політики або впливів, зазвичай, не співвідноситься із затратами.

Джерело: Quality in education and training. Glossary. – CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. – 240 p.

Суміжні терміни: якість, ефективність.

Рівень кваліфікації (*level of qualification*): поняття «рівень кваліфікації» охоплює два аспекти:

- рівень досягнень в галузі освіти і професійної підготовки, визнаної в системі або рамці(ках) кваліфікацій;
- результати навчання, набуті внаслідок освіти і професійної підготовки, досвіду роботи чи за умови неофіційної/неформальної професійної підготовки.

Коментар: рівень кваліфікації:

- часто визначається за стандартом кваліфікаційної системи чи дескриптора рівня рамки кваліфікацій;
- може бути визначений відповідно до професійного профілю (наприклад, опис результатів навчання, необхідних для виконання завдань, приєднані до роботи на певному рівні відповідальності та автономії);
- може стосуватись неофіційної або несертифікованої освіти і професійної підготовки.

Джерело: Quality in education and training. Glossary. – CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. – 240 p.

Суміжні терміни: кваліфікація, рамка кваліфікацій.

Свідоцтво про закінчення середньої школи (*secondary school leaving certificate*): свідоцтво, яке видається після закінчення середньої школи та свідчить про відповідність навчальних результатів випускника встановленій процедурі оцінювання.

Різні країни-члени ЄС мають власні назви такого роду свідоцтв:

Австрія: Reifeprüfungszeugnis – Сертифікат експертизи зарахування; Reife- und Diplomprüfungszeugnis – Свідоцтво про отримання повної професійної освіти чи подвійної кваліфікації; Berufsreifeprüfungszeugnis – Свідоцтво про здачу іспиту на професійний атестат зрілості;

Німеччина: Abitur – Атестат про повну середню освіту; Fachabitur – Спеціалізований атестат зрілості або ж Диплом бакалавра технічної спеціальності;

Ірландія: Leaving certificates – Свідоцтво про закінчення навчального закладу;

Франція: Baccalauréat général – Диплом бакалавра про загальну середню освіту; Baccalauréat technologique – Диплом бакалавра про загальну й технічну освіту; Baccalauréat professionnel – Диплом бакалавра про отримання професійної освіти в рамках визначеної професії;

Португалія: Diploma do ensino secundário – Диплом бакалавра про отримання загальної освіти; Diploma de qualificação – Диплом бакалавра про отримання загальної і професійної освіти / подвійна сертифікація;

Велика Британія:

академічний рівень: GCE A level – Загальний сертифікат про освіту просунутого рівня; GCE AS level – Загальний сертифікат про освіту просунутого рівня; NQ advanced higher – Національна кваліфікація просунутого вищого рівня; NQ higher – Національна кваліфікація вищого рівня; Scottish baccalaureate – Шотландський бакалаврат; Welsh baccalaureate – Уельський бакалаврат;

професійний рівень: GCE A levels in applied subjects - Загальний сертифікат про освіту просунутого рівня з прикладних предметів; GCE AS levels in applied subjects – Загальний сертифікат про освіту просунутого рівня.

Джерело: Terminology of European Education and Training Policy. A selection of 130 key terms. - CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014.- 338 p.

Сертифікація якості (*certification of quality*): процес, в результаті якого третя сторона (яка має відповідні повноваження щодо цього) надає письмові гарантії того, що продукт, процес або послуга відповідає спеціально встановленим вимогам щодо якості.

Джерело: Quality in education and training. Glossary. – CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. – 240 p.

Суміжні терміни: оцінювання якості.

Система забезпечення якості професійної освіти і навчання (*quality assurance in VET*): діяльність (включає планування, впровадження, оцінку, звітування, покращення якості) з метою відповідності професійної освіти і навчання (змісту навчальних програм, курикулуму, оцінювання та визнання

навчальних результатів тощо) стандартам якості, які встановлюються стейкхолдерами.

Коментар:

- система забезпечення якості професійної освіти і навчання має на меті забезпечення відповідності пропозиції освітніх послуг попиту на кваліфікації на ринку праці;
- система забезпечення якості професійної освіти і навчання включає макрорівень (система професійної освіти і навчання), мезорівень (рівень навчальних закладів) та мікрорівень (рівень навчально-виховного процесу).

Джерело: Quality in education and training. Glossary. – CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. – 240 p.

Суміжні терміни: якість.

Система кваліфікацій (*qualification system*): діяльність, що пов'язує освіту і навчання з ринком праці і громадянським суспільством. Включає:

- визначення політики щодо кваліфікацій, розробку і впровадження професійної підготовки, інституційне упорядкування, фінансування, оцінювання якості;
- оцінювання, визнання і сертифікацію результатів навчання.

Коментар: національні системи кваліфікацій можуть складатися з декількох підсистем; часто вони включають національну рамку кваліфікацій.

Джерела: Terminology of European Education and Training Policy. A selection of 130 key terms. - CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014.- 338 p.;

Glossary: Recommendation of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on the establishment of the European Qualifications Framework for lifelong learning. - Режим доступу: <http://www.eucen.eu/EQFpro/GeneralDocs/FilesFeb09/GLOSSARY.pdf>

Суміжні терміни: оцінювання навчальних результатів, сертифікація навчальних результатів, кваліфікаційна рамка, визнання навчальних результатів.

Спільні принципи забезпечення якості професійної освіти і навчання (*common principles of quality assurance*): принципи, необхідні для забезпечення вимірюваності та покращення якості професійної освіти і навчання в країнах Європейського Союзу, зокрема:

- система забезпечення якості, її політики та процедури мають бути фундаментом для всіх рівнів Європейської рамки кваліфікацій (ЄРК);
- система забезпечення якості має бути складовою системи управління навчальними закладами;
- система забезпечення якості має включати постійну оцінку навчальних закладів, їх програм зовнішніми незалежними вповноваженими органами;
- незалежні вповноважені органи з оцінювання систем управління якістю мають бути об'єктом постійного контролю та моніторингу діяльності;
- процес оцінювання якості має на меті оцінку умов, змісту, процесів та результатів з особливим наголосом на оцінці навчальних результатів;
- система оцінювання якості має включати такі елементи: зрозумілі та вимірювані цілі і стандарти, директиви та методики впровадження систем оцінювання й залучення стейкхолдерів; відповідні ресурси, релевантні методики оцінювання (включаючи самооцінку та зовнішнє оцінювання), механізми зворотного зв'язку, доступні результати оцінювання;
- ініціативи з питань оцінювання якості на міжнародному, національному та регіональному рівні має координуватися з метою забезпечення узгодженості, синергії та системності;
- система забезпечення якості має бути спільним процесом, в який включені системи освіти, навчання, відповідні стейкхолдери з країн-членів ЄС;
- політика у сфері забезпечення якості на рівні ЄС має стати основою для взаємного оцінювання, навчання та покращення якості професійної освіти і навчання.

Джерело: EU Quality Assurance in Vocational Education and Training. Glossary/ [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.eqavet.eu/qc/gns/glossary/>

Суміжні терміни: Європейська мережа забезпечення якості професійної освіти і навчання.

Соціальні партнери (*social partners*): асоціації працедавців і професійні спілки, які є сторонами соціального діалогу – процесу консультацій та двостороннього діалогу (іноді – тристороннього, який включає також представників влади і/або громадянського суспільства, неурядових організацій тощо).

Коментар: Концепція соціальних партнерів народилась у Франції і була пізніше прийнята в ЄС; тристоронній соціальний діалог пов'язується також із владою, представниками громадянського суспільства тощо.

Джерело: Terminology of European Education and Training Policy. A selection of 130 key terms. - CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014.- 338 p.

Суміжні терміни: громадянське суспільство, соціальний діалог.

Стандарт (*standard*): встановлений на основі консесусу та схвалений, визнаним органом документ, який запроваджує для загального та багаторазового користування правила, керівництва та характеристики для проведення діяльності і визначає результати цієї діяльності з метою досягнення оптимального рівня порядку в конкретному контексті.

Коментар:

- стандарти забезпечують бажані властивості продуктів та послуг, таких, як: якість, екологічність, безпека, надійність, ефективність, взаємозамінність, причому, за оптимальну вартість;
- у сучасному житті стандарт слугує точкою відліку ефективності праці, якості продукції і послуг.

Джерело: International Organization of Standardization/ ISO/IES Guide 2:2004. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: www.iso.org/sites/ConsumersStandards/5_glossary.html

Суміжні терміни: стандартизація, стандарт освіти та навчання.

Стандарт (освіти та навчання) (*standard (in education and training)*): розроблений і формалізований відповідальним органом документ, в якому визначено: а) правила діяльності і поведінки в умовах заданого контексту; б) результати яких необхідно досягнути.

Коментар:

- стандарт може бути виражений у кількісних термінах, із зазначенням абсолютних чи відносних показників та з використанням індикаторів або термінів якості, крізь призму чітких і точних формулювань;
- подальше виокремлення істотних ознак може здійснюватися у напрямі диференціації - вхідні стандарти (*input standard*), стандарти процесу (*process standard*) і стандарти результату (*output standards*):

вхідні стандарти – це стандарти ресурсів (наприклад, персонал, фінансові ресурси, матеріальна база тощо), які мають бути наявними в закладі;

стандарти процесу – це стандарти, які регламентують внутрішню діяльність закладу для досягнення результатів «на виході»;

стандарти результату – це стандарти, які регламентують рівень кінцевого продукту діяльності закладу;

- подальше розмежування може здійснюватися між стандартами компетенції (*competence*), освітніми стандартами (*educational*), професійними стандартами (*occupational*), стандартами оцінювання (*assessment*), стандартами легалізації/визнання (*validation*), стандартами сертифікації (*certification*);

стандарт компетенції спрямовано на знання, уміння і/або компетенції, пов'язані з практичною професійною діяльністю в певній галузі;

освітній стандарт стосується освітніх цілей, змісту курікулуму та якості освіти і навчання;

професійний стандарт відбиває дії та завдання, пов'язані з безпосередньою діяльністю в певній галузі або за родом занять;

оцінний стандарт регламентує оцінку навчальних результатів і методологію її використання;

стандарт легалізації/визнання окреслює вимоги до рівня результатів навчання і методу використання;

стандарт сертифікації окреслює коло вимог (правил) щодо отримання сертифіката або диплома, а також надані права;

- залежно від системи, ці стандарти можуть бути окремими документами, або складати один цілісний документ; в Англії та Ірландії використовуються різні терміни при описі очікуваних навчальних результатів учнів у школі та системи в цілому: термін «*target*», як правило, використовується щодо очікуваних результатів певного рівня освіти, а терміном «*output/outcome standards*» описуються специфічні цілі, що мають бути досягнуті учнем.

Джерело: Quality in education and training. Glossary. – CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. – 240 p.

Суміжні терміни: стандартизація, стандарт.

Стейкхолдер (у сфері професійної освіти і навчання) (*stakeholder (in VET)*):

всі, хто має інтерес (в тому числі й фінансовий), у сфері професійної освіти і навчання (наприклад, ті, хто визначає політику в даній сфері, громадяни/покупці, працівники/роботодавці, суспільство, органи місцевого самоврядування тощо).

Джерело: Quality in education and training. Glossary. – CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. – 240 p.

Суміжні терміни: суспільний діалог.

Стратегія «Європа - 2020» (*the Europe 2020 Strategy*): стратегія розвитку Європейського Союзу до 2020 року.

Коментар: стратегія «Європа – 2020» має на меті створення життєдайної моделі для розумного, сталого та інклюзивного зростання. Основними векторами стратегії є: зайнятість, дослідження та розвиток, клімат/енергія, освіта, соціальна включеність та скорочення бідності. Елементами інфраструктури для реалізації стратегії є так звані флагманські ініціативи (Flagship initiatives), які на наднаціональному рівні впливають на розвиток інновацій, цифрової економіки, зайнятості, молоді, індустриальної політики, подолання бідності, ефективність використання ресурсів.

Джерела: Glossary on European Policy in VET. European Regions Enhancing Internationalisation in Vocational Education and Training. – EREIVET, July 2015. – Режим доступу: <http://www.ereivet.net>;

Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. Communication from the Commission. — Brussels, 3.3.2010 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLETE%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>

Траєкторія навчання (*pathway of training*): набір споріднених програм навчання, які можуть надаватися різними навчальними закладами – школами, тренінговими центрами, вищими навчальними закладами, професійно-технічними навчальними закладами, та полегшують професійний розвиток індивідууму в рамках однієї чи різних галузей.

Джерело: Terminology of European Education and Training Policy. A selection of 130 key terms. - CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014.- 338 p.

Суміжні терміни: курикулум, програма навчання.

Тренер (*trainer*): особа, яка виконує одну чи більше навчальних функцій (теоретичного або практичного характеру) в навчальному закладі чи на виробництві.

Коментар: виділяють дві категорії тренерів: професійні тренери, які пройшли спеціальну підготовку та здійснюють тренерську діяльність у професійному навчальному закладі; фахівці різних галузей господарства, які, поряд із виконанням безпосередніх обов'язків, залучаються до тренерської діяльності в компаніях (як наставники і тьютори новопризначеного виробничого персоналу і учнів) або на ринку праці;

Тренери за допомогою порад, інструкцій, зворотного зв'язку можуть виконувати різні завдання: створювати сценарії тренінгів, проводити тренінги, допомагати учням у розвитку їхніх умінь.

Джерело: Terminology of European Education and Training Policy. A selection of 130 key terms. - CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014.- 338 p.

Суміжні терміни: учитель професійної освіти, інструктор, фасилітатор навчання, педагог, педагогічний персонал.

Туринський процес (*Torino Process*): Туринський процес стартував у 2010 році з метою збору актуальної інформації щодо розвитку систем професійної освіти і навчання в країнах-партнерах та сприяння формуванню сучасної національної політики у сфері професійної освіти і навчання в країнах-партнерах ЄС. Аналітичні матеріали країн-партнерів подаються один раз на два роки.

Коментар: Туринський процес є інструментом для:

- розвитку спільного бачення пріоритетів та стратегії професійної освіти і навчання в середньостроковій перспективі;
- розбудови та оцінки ефективності національної політики в сфері професійної освіти і навчання;
- аналізу досягнень у сфері професійної освіти і навчання на регулярній основі;
- забезпечення можливостей розвитку потенціалу взаємодії між країнами-партнерами та країнами-членами ЄС;
- координації найбільш ефективного використання донорських коштів у відповідності з національними пріоритетами розвитку сфери професійної освіти і навчання.

Джерело: ETF [Електронний ресурс]. - Режим доступу:
http://www.etf.europa.eu/web.nsf/pages/Torino_process

Уміння (*skill*): здатність виконувати завдання та вирішувати проблеми; здатність використовувати отримані знання і набуті навички в процесі виконання завдань та вирішення проблем.

Джерела: Quality in education and training. Glossary. – CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. – 240 p.;

Terminology of European Education and Training Policy. A selection of 130 key terms. - CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014.- 338 p.

Суміжні терміни: знання, компетенції.

Управління якістю (quality management): усі види діяльності в сфері управління, які мають на меті розбудову політики в сфері якості; цілі та рівні відповідальності; упровадження політики за допомогою плану впровадження якості, контролю якості, оцінювання якості в рамках системи управління якістю.

Коментар: управління якістю в сфері професійної освіти і навчання включає:

- аналіз ключових результатів навчання;
- аналіз відповідності вимогам ключових стейкхолдерів;
- аналіз якості навчального процесу;
- аналіз якості управління навчальним закладом та навчальним процесом;
- аналіз потенціалу щодо покращення якості професійної освіти і навчання.

Джерело: Quality in education and training. Glossary. – CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. – 240 p.

Суміжні терміни: система забезпечення якості.

Учні́вство (*apprenticeship*): систематичне довготермінове навчання, в рамках якого чергуються періоди навчання в навчальному закладі і на робочому місці; учень укладає контракт з роботодавцем й отримує грошову винагороду (заробітну плату або грошову допомогу). Роботодавець бере на себе відповідальність за організацію навчання, забезпечує освоєння конкретної професії.

Коментар: у французькій мові термін «apprentissage» застосовується як до назви програми, так і до процесу навчання; в німецькомовних країнах учнівство є елементом дуальної системи професійної освіти і навчання.

Джерело: Terminology of European Education and Training Policy. A selection of 130 key terms. - CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014.- 338 p.

Суміжні терміни: альтернативне навчання.

Фасилітатор навчання (*learning facilitator*): особа, яка сприяє засвоєнню знань і вмінь шляхом створення сприятливого навчального середовища, включаючи функції навчання, викладання, профорієнтації або контролю. Фасилітатор допомагає тому, хто навчається, формувати знання та вміння, здійснюючи керівництво, зворотній зв'язок і консультування впродовж усього процесу навчання.

Джерело: Cedefop. Terminology of European education and training policy. Second edition. - Luxembourg: Publications office of the European Union, 2014.- p. 163.

Суміжні терміни: інструктор, викладач системи професійної освіти і навчання.

Формальне навчання (*formal learning*): проводиться в структурованому й організованому середовищі (у навчальному закладі/центрі навчання або на робочому місці), і чітко визначається як навчання (з точки зору завдань, тривалості або ресурсів). Для того, хто навчається, формальне навчання має усвідомлений й наперед обдуманий характер. Зазвичай, формальне навчання завершується сертифікацією.

Джерело: Europass. Glossary/ [Електронний ресурс]. - Режим доступу: europass.cedefop.europa.eu/education-and-training-glossary

Суміжні терміни: інформальне навчання, неформальне навчання.

Цикл якості (цикл PDCA) (*PDCA Cycle*): повторюваний чотирьохкроковий алгоритм, який має на меті постійне покращання якості професійної освіти і навчання.

Коментар:

- є універсальним інструментом для вирішення проблем будь-якого характеру в бізнес-середовищі (також знаний як цикл Демінга, цикл Шухарта, колесо Демінга або «плануй-реалізуй-контролюй-дій»);
- використовується для безперервного впровадження в діяльність системи покращень;
- включає такі елементи: планування (етап проектування), реалізацію (етап впровадження), контроль (етап контролю), діяльність (етап корекції, покращення, адаптації).

Джерело: Quality in education and training. Glossary. – CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. – 240 p.

Суміжні терміни: система забезпечення якості.

Цифрова грамотність (*digital literacy*): здатність ефективно використовувати інформаційно-комунікаційні технології.

Джерело: Commission of the European Communities. Communication from the Commission. Making a European Area of Lifelong Learning a Reality.- Brussels, 21.11.2001 COM(2001) 678 final. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2001:0678:FIN:EN:PDF>

Суміжні терміни: базові уміння в галузі ІКТ, ключові уміння/ключові компетенції.

Якість (*quality*): усі характеристики явища, що впливають з його здатності задовольняти (відповідати) встановленим потребам (або вимогам).

Джерело: Quality in education and training. Glossary. – CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. – 240 p.

Суміжні терміни: відповідність.

ПОКАЗЧИК ТЕРМІНІВ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

A

Access to vocational education and training

Accreditation of a VET provider or training programme

Adult education

Alternance training

Apprenticeship

Assessment of learning outcomes

Attractiveness of VET

B

Basic skills

The Bruges Communiqué

C

Certification of quality

Common principles of quality assurance

Comparability of qualifications

Compensatory learning

Competence

Continuing education and training

Copenhagen process

Curriculum

D

Digital literacy

Distance education and training

E

Effectiveness

Efficiency

E-learning

Euroapprenticeship

Europass

The Europe 2020 Strategy

European Center for the Development of Professional Training - CEDEFOP)

European credit system for vocational education and training - ECVET

European Governance

European Qualification Framework (EQF)

European Training Foundation

F

Formal learning

I

Indicators for assessment of quality in VET

Informal learning

Initial education and training

International Standard Classification of Education – ISCED

K

Key skills / key competences

Know-how

L

Learning by doing

Learning facilitator

Level of qualification

Lifelong learning

M

Monitoring of quality in VET

Mentoring

N

National qualifications framework

New basic skills

The New European Education Strategy

Non-formal learning

O

On-the-job training

P

Pathway of training

PDCA Cycle

Project-based learning (PBL)

Q

Qualification

Qualification system

Quality

Quality approach

Quality assurance in VET

Quality audit

Quality control

Quality indicator for assessing quality in VET

Quality management

R

Recognition of learning outcomes

S

Secondary school leaving certificate

Skill

Social partners

Stakeholder (in VET)

Standard

Standard (in education and training)

T

Teacher in VET

Torino Process

Trainer

Training of trainers

V

Validation of learning outcomes

VET cost-sharing regulatory instrument

Vocational education and training

W

Work-based learning

ПОКАЗЧИК ТЕРМІНІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

А

Акредитація навчальної структури або програми навчання

Альтернативне навчання

Аудит якості

Б

Базові вміння

Безперервна освіта і навчання

Брюгське комюніке

В

Визнання результатів навчання

Викладач професійної освіти

Д

Доступ до професійної освіти і навчання

Дистанційна освіта і навчання

Е

Електронне навчання

Ефективність

Є

Європасс

Європейська кредитна система професійної освіти і навчання

Європейська мережа підтримки учнівства

Європейська рамка кваліфікацій для освіти впродовж життя (ЄРК)

Європейське управління

Європейський фонд освіти (ЄФО)

Європейський Центр розвитку професійного навчання

I

Інструмент регулювання спільного несення витрат на професійну освіту і навчання

Інформальне навчання

K

Кваліфікація

Ключові уміння / ключові компетенції

Компенсуюче навчання

Компетенція

Контроль якості

Копенгагенський процес

Критерії оцінювання якості професійної освіти і навчання

Курикулум

M

Міжнародна стандартна класифікація освіти

Моніторинг якості професійної освіти і навчання

H

Навчання в процесі діяльності

Навчання на базі продуктивної діяльності

Навчання на базі проектів

Навчання на робочому місці

Навчання тренерів

Наставництво

Національна рамка кваліфікацій

Неформальне навчання

Нова європейська стратегія в сфері освіти

Нові базові вміння

Ноу-хау

О

Освіта впродовж життя

Освіта дорослих

Оцінювання навчальних результатів

П

Підтвердження навчальних результатів

Підхід до якості

Показники для оцінювання якості професійної освіти і навчання

Порівнюваність кваліфікацій

Початкова (базова) професійна освіта і навчання

Привабливість професійної освіти і навчання

Професійна освіта і навчання

Р

Результативність

Рівень кваліфікації

С

Свідоцтво про закінчення середньої школи

Сертифікація якості

Система забезпечення якості професійної освіти і навчання

Система кваліфікацій

Спільні принципи забезпечення якості професійної освіти і навчання

Соціальні партнери

Стандарт

Стандарт (освіти та навчання)

Стейкхолдер (у сфері професійної освіти і навчання)

Стратегія «Європа - 2020»

Т

Траєкторія навчання

Тренер

Туринський процес

У

Уміння

Управління якістю

Учнівство

Ф

Фасилітатор навчання

Формальне навчання

Ц

Цикл якості (цикл PDCA)

Цифрова грамотність

Я

Якість

ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА

About Europass. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://europass.cedefop.europa.eu/about>

The Bruges Communiqué on enhanced European Cooperation in Vocational Education and Training for the period 2011-2020. Communiqué of the European Ministers for Vocational Education and Training, the European Social Partners and the European Commission, meeting in Bruges on 7 December 2010 to review the strategic approach and priorities of the Copenhagen process for 2011-2020. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/policy/vocational-policy/doc/brugescom_en.pdf

CEDEFOP. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.cedefop.europa.eu/en/about-cedefop>

Commission of the European Communities. Communication from the Commission. Making a European Area of Lifelong Learning a Reality.- Brussels, 21.11.2001 COM(2001) 678 final. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2001:0678:FIN:EN:PDF>

ETF [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.etf.europa.eu/web.nsf/pages/home>

EU Quality Assurance in Vocational Education and Training. Glossary/ [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.eqavet.eu/qc/gns/glossary/>

Europass. Glossary/ [Електронний ресурс]. - Режим доступу: europass.cedefop.europa.eu/education-and-training-glossary

Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. Communication from the Commission. — Brussels, 3.3.2010 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eu2020/pdf/COMPLET%20EN%20BARROSO%20%20%20007%20-%20Europe%202020%20-%20EN%20version.pdf>

European Commission. Declaration of the European Ministers for Vocational Education and Training, and the European Commission, convened in Copenhagen on 29 and 30 November 2002, on enhanced European cooperation in vocational education and training ‘The Copenhagen declaration’. - Brussels: European Commission, 2002. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/policy/vocational-policy/doc/copenhagen-declaration_en.pdf.

European Commission, European Governance. A white paper, COM(2001) 428 final. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: europa.eu/rapid/press-release_DOC-01-10_en.htm

European Union. Key Competencies for Lifelong Learning. Recommendation of the European Parliament and to the Council 18 December 2006(2006/962/EC) // Official Journal of European Union.- 2006.- 30 December.- P.1.394/10 - 1.394/18.

Fundamentals of a common quality assurance framework (CQAF) for VET in Europe. - Cedefop Panorama series. - Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2007. – 90 p.

Glossary of Curriculum Terminology. – UNESCO International Bureau of Education, 2013. – 68 p.

Glossary on European Policy in VET. European Regions Enhancing Internationalisation in Vocational Education and Training. – EREIVET, July 2015. – Режим доступа: <http://www.ereivet.net>

Glossary: Recommendation of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on the establishment of the European Qualifications Framework for lifelong learning. - Режим доступа: <http://www.eucen.eu/EQFpro/GeneralDocs/FilesFeb09/GLOSSARY.pdf>

International Institute of Educational Planning. [Электронный ресурс]. - Режим доступа: <http://learningportal.iiep.unesco.org/en/glossary/Educaci%25C3%25B3n%2520terciaria>

International Organization of Standardization/ ISO/IES Guide 2:2004. [Электронный ресурс]. - Режим доступа: www.iso.org/sites/ConsumersStandards/5_glossary.html

International Standard Classification of Education ISCED 2011. - United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), 2011. – 88 p.

Quality in education and training. Glossary. – CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. – 240 p.

Recommendation of the European Parliament and of the Council on establishment of a European quality assurance reference framework for vocational education and training. – Режим доступа: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32009H0708\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32009H0708(01))

Report from the Commission to the European Parliament and the Council on the implementation of the Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 June 2009 on the establishment of a European Quality Assurance Reference Framework for Vocational Education and Training. - Brussels, 28.1.2014 COM(2014) 30 final. – Режим доступа: http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/repository/education/policy/vocational-policy/doc/eqavet_en.pdf.

Sharing the costs of vocational education and training. An analysis of schemes in the newer EU Member States. - CEDEFOP, Publications Office of the European Union, 2008.– Режим доступа: <http://www.cedefop.europa.eu/en/publications-and-resources/publications/5199>

Study on European Terminology in Adult Learning for a common language and common understanding and monitoring of the sector. European Adult Learning Glossary, Level 2. – Режим доступа: http://languageforwork.ecml.at/Portals/48/documents/lfw-web_item-3a_nrdc_european-adult-learning-glossary-rept_en.pdf

Terminology of European Education and Training Policy – A selection of 100 key terms. - CEDEFOP, Publications Office of the European Union, 2011. - Режим доступа: http://www.cedefop.europa.eu/en/files/4064_en.pdf

Terminology of European Education and Training Policy. A selection of 130 key terms. - CEDEFOP, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014.- 338 p.